

PROCEDÈNCIA DELS SANTVICENS, SENYORS DEL CASTELL DE BURRIAC

«D'on procedien i qui eren els Sant Vicenç, senyors de la domus de Cabrera i del castell de Sant Vicenç, que be podien ser de Sant Vicenç d'Orsal, ara Malla, on hi havia una casa anomenada Sant Vicenç»¹

En el *Diplomatari i escrits literaris de l'Abat i Bisbe Oliba*, escrit per Eduard Junyent i Subirà, apareix que a Sant Vicenç d'Orsal hi havia una casa dita de Santvicenç. Aquesta circumstància no tindria massa importància si no fos perquè recullo tot el que parla de fets i notes antigues que puguin estar relacionats amb Cabrera de Mar; i parla d'un monjo de Ripoll dit Joan, que era abat de Santa Sicília, que jo ja havia trobat com a germà de Bernat del castell de Sant Vicenç, i que vivia a la cort, l'any 983, vora el comte Borrell III.

El comte, a aquest Bernat, segurament per ser un bon vassall, li devia donar terres com ho feia amb d'altres, per les ajudes que li prestaven en la guerra contra el moro, i en aquest cas no és estrany que fossin a marina, ja que el comte li havia encomanat «fevos vel franquedes» el castell que hi havia a Cabrera, conegut avui amb el nom de Burriac, i que fins llavors sembla que es deia Despadés. És de creure que Bernat li posà el seu cognom, un fet corrent entre els cavallers i la noblesa de llavors a canviar el nom de les cases, castells i terres, per així perpetuar-se el seu cognom.

En el castell hi devia haver un espai sagrat o una capella, molt necessària no sols per a les necessitats dels senyors, sinó també per a la gent que hi vivia, i que Bernat devia dedicar a sant Vicenç.

En les seves estades a Cabrera, devia viure en el propi castell degut als actes d'homenatge i obediència, però també és possible que per gaudir del dret d'allotjament o estatge ho fes en una casa gran del poble, com podria ser el mas de Sant Joan, avui can Lladó-Modolell. Aquest, no sols reunia els complements indispensables que necessitava la casa d'un noble —capella, gruta, torre de defensa o guaita, barris que tancaven el pati i situació en un turó amb una riera a cada cantó—, sinó que era un feu propi del rei i estava sota del castell. El mas devia ser molt important, ja que fou empenyorat dues vegades pels Sant Vicenç, junt amb la casa de Premià, que era el mas Soler, per tal de garantir una dot i uns diners rebuts. De no haver estat una *domus*, ningú no li hagués acceptat en garantia.

D'en Joan, se sap que gaudia d'unes qualitats humanes i religioses molt arrelades i que tenia una forta amistat amb el bisbe Oliba, fill del comte Oliba Cabreta de Cerdanya, Besalú i del Conflent, i l'any 1010 abat de Santa Cecília. A més, se li coneixia una activitat administrativa força notable, ja que feia versos i era savi en gramàtica.²

L'any 1017 marxà del castell de Sant Vicenç amb el seu germà Bernat, per anar a viure com a monjos a la cèlebre abadia de Fleury, propera a Orleans, al cor de França. Sembla que no sols ho feren per motius religiosos i espirituals, sinó per la devoció que tenien a sant Benet. Un deixà humilment el regiment d'una abadia i l'altre menyspreà els gaudis nupcials. Van emprendre el camí i es quedaren a Vic durant diversos dies, potser anaren a viure a la seva casa de Sant Vicenç d'Orsal per estar molt a prop. Amb l'abat Oliba van tenir llargues xerrades.

Una vegada van arribar a Fleury, en Joan posà en relació els dos grans abats i bisbes Oliba de Ripoll i Gausli de Fleury i Bourges, i intervingué en aquesta correspondència, ja que ell també s'escrivia amb el bisbe Oliba, del qual era amic des de petit, fet que corrobora encara més que els Sant Vicenç de Sant Feliu de Cabrera devien provenir d'Ausona.

L'historiador Sr. Mundó va dir en la cloenda del *Premi Iluro* de Mataró, de l'any 1992, que aquests dos germans devien ser els primers maresmenecs que sortiren a fora de Catalunya.

Joan, per haver après gramàtica i altres ciències del trivi –retòrica i dialecte– i del quadrivi –aritmètica, música, geometria i astronomia– i haver dirigit l'escola monàstica de Ripoll, era un erudit. Posseïa un tractat breu sobre l'ordre de les oracions gramaticals llatines que va deixar al cap d'escola de Fleury, el monjo Tatbald; aquest, entusiasmat, el transformà a la seva manera, i substituï els noms de Joan i els altres monjos ripollencs que hi havien col·laborat pels dels seus monjos i estudiants. Tatbald va acabar manifestant que ell també era poeta. Sembla que aquest tractadet doctrinal –Doctrina Cristiana– fou usat a França durant molts segles, ja que a començaments d'aquest segle encara hi havia petits pobles que l'usaven.

Un dels monjos de la comunitat, anomenat Andreu, cronista del monestir, quedà suscitat d'admiració per aquests dos personatges –Joan i Bernat, llavors monjos– arribats de terres llunyanes. En els seus llibres *La vida de l'abat Gauslí* i *Miracles de Sant Benet*, recull algunes narracions referents a Catalunya, explicades pels dos germans. A més d'uns miracles ocorreguts entorn de l'altar del monestir del Bages, hi consta la devastació de les planes de Berga i Manresa endevingudes l'any 1002 pels exèrcits musulmans d'Abdalmàlic, fill d'Al-mansur. Diu que en aquesta ocasió els àrabs utilitzaren els tambors per tal que, amb el rebombori, s'espantessin els cavalls dels enemics cristians. Els francesos ja consideraven des del temps de Carlemany que Catalunya era un regne.³

A part d'aquests dos germans, els seus descendents compraren més terres al comte. En el document del 1025, Berenguer Ramon I, la seva mare Ermesinda i la seva muller Guisla fan venda i donació a Guadall –Guadall de Sant Vicenç, possiblement fill de Bernat– de tots els feus que tenen adscrits per a ells al seu propi patrimoni, junt amb les Franqueses de Sant Vicenç que li venen, i del que tenen a Argentona i en diferents llocs de marina, com també a La Roca, Villalba, Santa Agnès, Cardedeu, Llinars, Vullperars, Marata i Sant Esteve d'Alcoll. També la demarcació parroquial de Sant Feliu, a Cabrera, amb les esglésies de cada poble, el terme de Teià i el cens i feu d'Alella, així com tota una colla d'alous i feus situats a Osona (en el lloc dit «Infermelles» i a la seva demarcació, i a Tingano i els seus límits).

Per tant, queda ben clar que Guadall posseïa terres i alous a Osona, que bé podia tractar-se de la casa de Sant Vicenç d'Orsal, ja que ell n'era descendent; a més, l'any 1248 trobem un Francesc de Sant Vicenç que tenia l'alou dels castells de Cererols i de Tavertet.

A part, en el voluminós Fons Moja que hi ha a la Biblioteca de Catalunya, vaig trobar un Pere Desbosc i de Sant Vicenç l'any 1430, que devia ser fill de Francesc de Sant Vicenç i Maria Desbosc. Si portava el nom de la mare no era res més que per ennoblir i perpetuar el seu cognom.

Francesc fou qui va vendre la *domus* de Cabrera als pagesos de Cabrera, quedant-li encara la *domus* de Premià i altres terres que possiblement serien les d'Osona. Era descendent directe de Guadall, i alhora nét de Pere Desbosc, l'escrivà reial que l'any 1349 comprà en una subhasta pública els castells de Sant Vicenç i el de Vilassar, junt amb els termes d'Argentona i Vilassar.

En el testament de Vidià de Sant Vicenç –un dels homes més rics d'aleshores– fet el 2 d'octubre de 1143, s'esmenta que té terres a Osona que segur que devien ser procedents de la casa de Sant Vicenç d'Orsal. Va ser durant quatre segles la família més rica de marina.

Josep M. Modolell i Ros
Can Lladó-Modolell de Cabrera de Mar

NOTES.

- 1.- Anoto aquí dues notes tretes del llibre escrit per Eduard Junyent i Subirà, *Diplomatari i escrits literaris de l'Abat i Bisbe Oliba*, editat per l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1992.

«Donació que fa Guitardo sacerdot al monestir de Santa Maria de Ripoll de un alou ço és casa, hort, terres y vinyes, situat tot en lo comtat de Osona, en lo lloc de Ursal, prop de la casa de Sant Vicenç.

El 3 de febrer, any 12 del rei Robert de França, que és l'any 1002», p. 280.

«Donació que fa Ermenzendis comtessa al monestir de Ripoll de un alou propi que té tres peses de terra en lo comptat de Osona, en la vila de Orsali, prop de la casa de Sant Vicens.

Feta a 3 de novembre, lo any 17 del Rei Robert, és lo any 1007 i està testificada per Oriolo, levita», p. 69.

- 2.- Publicat pel Doctor Mundó en un article, per cert molt extens per ser d'aquell temps, al número 5 d'*Annals* que edita la Casa-Museu Prat de la Riba.
- 3.- Una tàctica que llavors ja era vella, ja que els romans l'usaven.